

Motion till riksdagen

1989/90:Fi48

av Inger Schörling m.fl. (mp)

med anledning av prop. 1989/90:114 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m.m.

Innehållsförteckning

Regeringens förslag	12
Det ekologiska och ekonomiska läget	13
Det ekologiska läget	13
Det ekonomiska läget	14
Grundfelen med regeringens förslag	15
Miljöpartiet de grönas syn på propositionen	16
Mål för politiken	16
Stabiliseringsavtal	17
Pris- och hyresstopp	17
Skattereformen	18
Kommunalt inkomstskattestopp	18
Sysseisättningen	19
Lagfäst sjuklön	19
Sänkt arbetstid eller längre semester	20
Flyktingar och arbetskraftsinvandring	20
Utnyttja tomma daghem	21
Åtgärder för att dämpa efterfrågan	21
Varför minska efterfrågan?	21
Åtstramningar 1990	22
Åtstramningar 1991	22
Ekonomisk tillväxt?	22
Hemställan	23

Ett trendbrott i den ekonomiska politiken för en ekologiskt ansvarsfull totalekonomi

Regeringens förslag

I propositionen beskrivs det ekonomiska läget och regeringen föreslår vissa allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken. Vidare föreslår regeringen att riksdagen beslutar om höjningar av skatten på tobak, spritdrycker, vin,

starköl och öl samt att riksdagen godkänner att prisregleringslagen får tillämpas från och med den 8 februari 1990.

Miljöpartiet de gröna delar uppfattningen att det finns svåra problem i den svenska ekonomin men har en annan uppfattning om orsakerna till problemen och hur de skall lösas.

I miljöpartiet de grönas motion Gröna luntan med anledning av statsverkspropositionen i januari 1990 konstaterade vi:

Dessutom saknas det en sammanhängande målbeskrivning för det svenska samhället bortom de ekonomiska målen. Miljöpartiet de gröna anser att det är omöjligt att göra en bra statsverksproposition om den inte tar med avgörande delar av samhället och fogar in dessa i en önskvärd utveckling.

Statsverkspropositionen och synnerhet Finansplanen innehåller en bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige och omvärlden. Samtidigt är den ett styrinstrument för utvecklingen i landet. Om den inte styrs av uttalade tankar om den önskade utvecklingen hänger förslagen i luften.

Mot den nu framlagda propositionen riktar vi samma kritik.

Det ekologiska och ekonomiska läget

Grundorsaken till våra nuvarande ekonomiska problem är att det under många år har bedrivits en oansvarig resursslösande ekonomisk politik som har uppmontrat till överkonsumtion med omfattande skuldsättning. En politik som har lett till svåra och ökande skador på miljö och människor.

Med jämna mellanrum har den lett till accelererande ekonomiska problem med överhettning i ekonomin, inflation och problem på arbetsmarknaden med bytesbalansproblem och ökande internationell skuldsättning som följd.

Det ekologiska läget

Haven i vår närhet är döende genom intensiv övergödning med kväve från trafiken och jordbruket. Haven och särskilt Östersjön hotas nu dessutom av kommande oljeutvinning.

Utfiskning är ett ökande problem. Antalet livsformer minskar. Det pågår en allvarlig genetisk utarmning hos viktiga fiskarter på grund av mänsklig kläfnigrighet och girighet. Stora delar av fångsterna är förgiftade av industriutsläpp.

Skogarna far illa på grund av utsläpp från trafik, industri och försurande regn. Markförsurningen är ett svårt problem. Barrförlusterna ökar och de tåligare lövträden uppvisar nu omfattande skador. Västra Sverige är speciellt hårt drabbat. Skogarnas produktivitet är på väg att minska och ger därmed framtida allvarliga störningar för viktiga industrigrenar.

Odlingsmarkens tillstånd försämras i rask takt som följd av det utarmande intensiva jordbruket. Markens höga produktivitet upprätthålls för tillfället på ett konstlat sätt genom tillförsel av konstgödsel, jordbruksgifter och speciella växtsorter anpassade till intensivodlingen. Även här är markförsurningen ett stort problem, som förvärras genom flitig användning av försurande gödsel- och avblastningsmedel.

Odlingsjordarna utsätts för förgiftning genom spridning av rötslam. Odlingsmarkens produktivitet kommer att sjunka om inte jordbrukspolitiken och odlingsmetoderna ändras radikalt.

Luftens friskhet försämras stadigt på grund av alla utsläpp främst från trafik och industri. Många medborgare blir sjuka. Kulturföremål utsätts för oreparabla skador. Vi suddar medvetet ut vår historia i surt regn och sura avgaser.

Vattnets kvalitet minskar genom sura utsläpp till brunnar och vattendrag, genom utlösning av tungmetaller och aluminium samt höga nitrathalter. De kommunala vattensystemen förfaller och bidrar till försämringen. I de flesta vattendrag i Syd- och Mellansverige finner man nu rester av jordbruksgifter. Vårt dricksvatten förgiftas med jordbruksgifter.

Livsmedlens näringsvärde minskar genom de industrialiserade storskaliga processer som vi tillämpar. Mat transporterats och förvaras längre och fordrar därför kemikalietillatser för att förhindra naturliga nedbrytningsprocesser. Vi får rester av jordbruksgifter och dioxiner från industrier och sopeldning och röttslam i maten.

Hög energianvändning leder till betydande ekologiska störningar genom utsläpp av försurande ämnen, koldioxid, kväveoxider och radioaktiva ämnen samt överskottsvärme.

Det miljöfarliga *avfallet* och sopmängden ökar ständigt. Industrisamhället kännetecknas av tillverkning av sopor i ständigt stigandemängder. De utgör hot mot biosfären på kort och lång sikt. En viktig del av miljöpolitiken måste vara att minska sopmängderna och att ta hand om dem som ändå bildas på ett ekologiskt rimligt sätt. Källsortering och kompostering är nödvändiga inslag i detta arbete.

Politiska beslut orsakar ofta försämringar i de ekologiska systemen. Sänkningen av elskatten när energin momsbelades innebär t.ex. att industrins energianvändning kan öka till oförändrade kostnader. Moms på persontransporter leder till minskat åkande med kollektiva transporter som motverkar verkningarna av höjda bensinpriser, som annars skulle minska bilåkandet.

Det ekonomiska läget

Bytesbalansen försämras kraftigt. Industrin arbetar för högtryck och har små möjligheter att öka produktionen. Importen ökar. Bytesbalansen blir alltmer negativ. Vi in-tecknar våra framtida möjligheter till åtgärder för att klara våra miljöproblem. Den ekonomiska politik som nu förs innebär att vi ökar bytesbalansunderskottet snabbare. Vi kommer att få det svårt med våra affärer med utlandet de närmaste åren, förutspår man i finansdepartementet. Andra konjunkturbedömare har samma åsikt.

Vi ser nu att svensk exportindustri hamnar i svårigheter i en stark internationell konjunktur på grund av höga kostnader. Detta leder till att bytesbalansen blir än sämre. Den förutses nu bli minus 50 000 milj. kr. för år 1990 och för 1991 beräknas underskottet uppgå till 70 000 milj. kr. om inget görs.

Räntorna stiger till följd av en alltför svag finanspolitik och slopad valuta-reglering. Vi ligger nakna inför de internationella penningströmmarna och kapitalplaceringarna. Riksbanken har nu som följd av de höga marknadsrätorna tvingats höja diskontot till rekordnivån 12.5 %.

De höga räntorna innebär ökad belastning på hushållens ekonomi efter-

som bostadsräntorna hela tiden justeras uppåt. De som drabbas är som vanligt de med lägre inkomst och de som inte kan kompensera sig på kapitalmarknaden. Utvecklingen vidgar de ekonomiska klyftorna i samhället och leder till betydande förmögenhetsomfördelningar till de kapitalstarkas fördel.

De höga räntorna innebär att man inom näringslivet bara satsar på projekt som är mer eller mindre omedelbart lönsamma. Långsiktigheten kommer då bort liksom investeringar i miljöteknik. Det blir betydligt intressantare för aktörerna att göra snabba pengar på den internationella kapitalmarknaden än att göralångsiktiga satsningar i produktion och samhälle.

Hushållens skuldsättning har ökat dramatiskt under de senaste åren sedan kreditväsendet avreglerades. Den senaste tiden ser vi nu att hushållens skuldsättning minskar i bankerna medan den fortfarande upprätthålls på en hög nivå när det gäller bostadsfinansieringsinstituten.

Grundfelen med regeringens förslag

Grundfelen med regeringens förslag är

- *för det första* att regeringen vill komma till rätta med den ekonomiska krisen i huvudsak med kortsiktiga lösningar. Förslagen innehåller få åtgärder som leder till en verklig finanspolitisk åtstramning.

Redan överenskomna lönehöjningar 1990 i kombination med de föreslagna pris- och hyresstoppen leder tvärtom till ökad konsumtion i år. Bytesbalansen försvagas ytterligare. För 1991 leder förslaget till skattereform till en ytterligare påspädning av köpkraften med över 2 % enligt regeringens förslag.

Efter den tänkta avkylningsperioden, med pris- och hyresstopp, kommer det tidigare resursslöseriet att ta fart igen om inte de kortsiktiga åtgärderna kombineras med långsiktiga åtgärder för att åstadkomma ett *trendbrott* i den ekonomiska politiken. Detta trendbrott måste innebära en ekonomisk åtstramning med gröna förtecken.

- *för det andra* att regeringen helt bortser från behovet att komma till rätta med våra svåra och ökande ekologiska problem.

Grunden för en grön åtstramning är att motverka resursslöseriet och de slag av ekonomisk tillväxt som leder till skador på miljön och utarmning av knappa råvaruresurser. Miljöpartiet de gröna vill i detta viktiga arbete använda de marknadsekonomiska principerna genom att samhällskostnader och miljökostnader skall komma in i prisbildningen för varor och tjänster.

Grön åtstramning kan bl.a. ske genom en omläggning av vårt skattesystem med högre skatter på energi, miljöpåverkan och råvaruuttag. En ekologisk åtstramning kan också ske genom en radikal omläggning av investeringar, där byggande av Öresundsbro, kolkraftverk, flygplatser, stridsflygplan och kontorspalats ersätts av miljövänliga investeringar i järnvägar, alternativ energiteknik och nya lösningar i produktionsteknik och avfallshantering, samt genom att tidpunkten för påbörjandet av kärnkraftsutvecklingen inte skjuts på framtiden och att de fyra orörda Norrlandsälvarna grundlagsskyddas.

En ombyggnad av samhället i ekologisk riktning kommer att kräva stora

investeringar, som bl.a. kan finansieras med höjda skatter på energi och utsläpp. Detta ger inte utrymme att samtidigt höja reallöner och privat konsumtion, vilket är ett övergripande mål för den nuvarande ekonomiska politiken.

Miljöpartiet de gröna är enda parti, som har åtstramning inbyggt i sitt partiprogram. Vi lovar inte guld men gröna skogar.

Många opinionsundersökningar har visat att de flesta människor anser miljön vara den absolut viktigaste frågan i dag. De är t.o.m. beredda att sänka sin materiella levnadsstandard för att få en bättre livskvalitet och lösa de stora miljöproblem som hotar vår framtida överlevnad.

Det finns viktiga förutsättningar för att en åtstramningspolitik skall vinna allmän förståelse.

En första förutsättning är att upphöra med den stopp-gå-politik som präglar den nuvarande samhällsmodellen. Om människor ständigt får höra budskapet att den ekonomiska politiken går ut på att de hela tiden skall få högre reallöner och konsumera mer är de av naturliga skäl inte särskilt mottagliga när de kortsiktiga ekonomiska panikpaketen dyker upp med jämna mellanrum. Miljöpartiets politik är i stället att ärligt redovisa att vi inte eftersträvar några högre reallöner och en ständigt stigande materiell konsumtion.

En andra förutsättning för att en åtstramningspolitik skall bli framgångsrik är att den inte drabbar de lägst avlönade. De skall skyddas från verkningarna av höjda skatter på energiråvara, m.m., bl.a. genom uttalad låginkomstprofil i skatteskalen. Miljöpartiet har i partimotioner till årets riksdag föreslagit ett flertal åtgärder för att komma till rätta med den ekonomiska och ekologiska krisen både på kort och lång sikt. I motion 1989/90:A20 med anledning av proposition om allmänt lönestopp har vi också sammanfattat de viktigaste av dessa åtgärder.

En tredje viktig förutsättning är att det skapas ett psykologiskt klimat för minskning av den materiella förbrukningen. Det betyder att vi kräver att regeringen sätter i gång omfattande hushållnings- och energieffektiviseringskampanjer i hela landet.

Miljöpartiet de grönas syn på propositionen

Mål för den ekologiskt inriktade ekonomiska politiken med socialt ansvarstagande

Miljöpartiet de grönas politik bygger på visionen om ett uthålligt samhälle i ekologisk balans där vi tar ett framtidsansvar. Denna politik fordrar att vi försöker klara den dubbla skuldkrisen på socialt ansvarsfullt sätt. Den dubbla skuldkrisen består i:

- en *ekologisk skuldsättning*, som tvingar kommande generationer att återbetala den naturförstörelse som vår generation i sin konsumtionsiver har förorsakat,
- en *ekonomisk skuldsättning* till utlandet för att betala vår fortsatta överkonsumtion.

Vi har i dag den möjligheten att genom medveten minskning av materiell förbrukning och förändring av våra konsumtionsmönster börja komma till

rätta med såväl den ekologiska som den ekonomiska skuldsättningen. För miljöpartiet de gröna är det viktigt att detta arbete skall kunna genomföras så att det inte slår socialt snett. Detta kommer att bli en svår balansgång med många målkonflikter.

Till skillnad från regeringen har miljöpartiet de gröna satt upp mål för den ekonomiska politiken som tar ett långsiktigt ansvar. Därför finns det möjligheter att på ett konkret sätt diskutera mål och medel. Regeringens mållösa kortsiktiga politik ger inte utrymme för fördjupad debatt.

Åtgärder för att få till stånd stabiliseringsavtal

Regeringen har utsett en särskild förhandlare, som har till uppgift att medverka till en uppgörn de avtalslutande parterna, vilken avser prisklausuler för 1990 och löneavtal för 1991. Detta arbete skall enligt planerna vara slutfört i början av april 1990.

Miljöpartiet de gröna önskar förhandlaren lycka till i sitt arbete men känner ingen optimism över möjligheterna att nå varaktiga resultat med denna metod. Förhandlarens arbete får under inga omständigheter bli en förevändning för att underlåta att vidta de finanspolitiska åtgärder som situationen kräver. Det är sannolikt mycket svårt att åstadkomma en verklig lönedämpning med den överhettning som, i brist på en kraftfull finanspolitik under de gångna åren, uppstått på stora delar av arbetsmarknaden.

Miljöpartiet anser att det är positivt att regeringen avser att tilkalla en särskild utredare för att, i nära samverkan med arbetsmarknadens parter, föreslå åtgärder för att förbättra och förstärka spelreglerna på arbetsmarknaden. Det är enligt vår mening angeläget att strama upp spelregler och avtalskonstruktioner i bl.a. följande avseenden:

Gemensamma avtalsperioder för att undvika "spiraleffekter". Avtal bör t.ex. bara slutas för över hela arbetsmarknaden sammanfallande tvååriga perioder från den 1 januari år 1 till den 31 december år 2. Löneförändringar bör normalt bara ske vid årsskiftet.

Samordnade förhandlingar för att slippa katten-på-rättan-leken i avtalsrörelserna när man sneglar på de parter som gjort upp tidigare.

Inga följsamhetsklausuler. Bort med klausuler som utlöser löneökningar eller omförhandlingar till följd av prisutvecklingen eller löneökningar för andra grupper. Dessa klausuler är enbart inflationsdrivande.

Avtalen klara i tid. Avtalen måste vara klara senast dagen innan de träder i kraft.

Bara krontalspåslag. Löneökningar bör bara ske som krontal, inte som procentpåslag. Detta underlättar jämförbarheten mellan olika avtal och skulle sannolikt gynna en löneutjämning eftersom stora krontalsökningar för högre inkomstagare skulle sticka mer i ögonen och upplevas som orättvisa.

Pris- och hyresstopp

Tillfälliga stopp av dessa slag har hittills alltid visat sig ineffektiva för att åstadkomma långsiktiga positiva verkningar och de måste därför användas med stor restriktivitet. Om, och endast om, långsiktigt verkande åtgärder för en grön ekologisk åtstramning beslutas samtidigt är det meningsfullt att

sätta in åtgärder och hyresstopp för att uppnå en kortsiktigt avkylande effekt.

En annan förutsättning för att pris- och hyresstopp inte skall få en motsatt effekt mot den avsedda är att de kombineras med låga löneökningar. Om så inte sker kommer pris- och lönestoppen i stället för en åtstramning att tvärtom leda till att konsumenternas köpkraft ökar, vilket leder till ytterligare överhettning på arbetsmarknaden och problem med bytesbalansen.

Miljöpartiet de gröna kan stödja förslagen om pris- och hyresstopp endast om regeringens särskilde förhandlare i början av april kan redovisa resultat i form av en uppgörelse mellan de avtalslutande parterna om prisklausuler 1990 och löneavtal för 1991, som leder till påtagliga dämpningar i löneökningstakten. Stopperioden måste begränsas till högst nio månader i stället för föreslaget ett år. Detta ger höstriksdagen möjlighet att pröva om lagen skall tillämpas längre tid. Enligt vad vi har sagt tidigare måste pris- och hyresstoppet dessutom kombineras med ekologiska åtstramningar av de slag som har föreslagits i denna och andra motioner från miljöpartiet de gröna.

Om regeringens förhandlare i början av april inte kan påvisa några konkreta resultat avvisar miljöpartiet de gröna förslagen om pris- och hyresstopp.

Skattereformen

Miljöpartiet de gröna kommer i anslutning till kommande skatteproposition att utförligt redovisa sin syn på den andra etappen av skattereformen. I detta sammanhang vill vi bara påpeka det motsägelsefulla i att regeringen, samtidigt som den säger sig vilja åstadkomma en finansiell åtstramning, avser att genom skattereformen späda på köpkraften med 2% under 1991. En del av denna påspädning beror på att de sänkta marginalskatterna slår igenom omedelbart medan de finansiella effekterna av framförallt de höjda skatterna på kapitalinkomster (aktier, pensionsförsäkringar, m.m.) kommer först 1992/93.

För att undvika denna effekt, som helt strider mot inriktningen att föra en stram finanspolitik, måste en del av marginalskattesänkningarna, framför allt för högre inkomsttagare, senareläggas till 1992 eller en tidpunkt längre bort beroende på hur det ekologiska och ekonomiska läget ser ut.

Kommunalt inkomstskattestopp

Miljöpartiet de gröna anser att kommunernas rätt att sig själva beskatta är utomordentligt viktig. Kommunala inkomstskattestopp bör därför tillämpas bara mycket tillfälligt och då med yttersta restriktivitet. Förutsättningen är att vägar öppnas för att ge kommunerna andra möjligheter att finansiera viktiga investeringar i infrastruktur, social service m.m.

Miljöpartiet de gröna har i särskilda motioner till årets riksdag bl.a. motiverat om rätt för kommunerna att ta ut skatter/avgifter på mark och fastigheter för att finansiera investeringar i infrastruktur samt beskattning av juridiska personer. Vi har också föreslagit att miljöeffekter, m.m. skall få räknas in i självkostnaden vid fastställande av kommunala taxor. Andra åtgärder är

att i storstadsområden införa biltullar för att finansiera nödvändig utbyggnad av kollektivtrafiken.

En annan förutsättning för ett tillfälligt kommunalt inkomstskattestopp 1991 är att det finns garantier för en låg löneutveckling detta år. I annat fall kommer kommunernas verksamhet att drabbas alltför hårt av skattestoppet.

Sysselsättningen

Regeringen betonar starkt åtgärder för att stimulera utbudet av arbetskraft som ett medel att komma till rätta med den ekonomiska krisen. Miljöpartiet de Gröna stödjer vissa av de föreslagna åtgärderna, som att tillåta pensionärer att arbeta längre men menar att andra planerade och diskuterade åtgärder slår helt snett. Vi accepterar inte högt arbetskraftsutbud för att nå ytterligare högre produktionsiffror som ett överordnat mål på alla områden när det får negativa sociala och andra konsekvenser.

En av de främsta förtjänsterna med den av regeringen föreslagna skattereformen anses vara "dynamiska effekter" genom att människor skall lockas att arbeta mera. Dessa dynamiska effekter uppkommer därför att låglönegrupper får låga skattesänkningar som motverkas av kraftiga höjningar av de indirekta skatterna. Miljöpartiet de gröna anser inte att det ligger något egenvärde i att locka människor att i större utsträckning ta ut övertid som lön i stället för som kompensationsledighet eller att tvinga deltidsarbetande kvinnor att börja arbeta heltid.

Problemet i dagens samhälle är för flertalet svenskar inte att de arbetar för litet. I stället är det så för väldigt många att de har tvingats eller lockats in i ett stressat livsmönster där lång arbetstid, långa resor, plikter mot barn och familj gör att man tycker att man aldrig har tid. Det är ett livsmönster som sakta men säkert mal ner både enskilda människor och också det sociala kittet i samhället. Detta livsmönster orsakar svåra spänningar i samhället, ökade sjukvårdskostnader och sociala kostnader samtidigt som miljöförstöringen och resursslöseriet ökar till följd av den allt mer uppskrivade materiella konsumtionen.

Miljöpartiet har tvärtom förhoppningen att en skattereform, rätt utformad, skall kunna leda till att människor får större incitament och möjligheter att minska på resursslösande och miljöförstörande konsumtion, vid behov minska sin arbetstid i den formella ekonomin och få tid att ägna mer uppmärksamhet åt barn och familj och insatser för närmiljö och medmänniskor i den informella sektorn, kultur och politik.

En minskning av den inhemska ekonomiska aktiviteten som miljöpartiet de gröna förespråkar kan kortsiktigt leda till minskning av överhettningen på arbetsmarknaden. Med den effektiva organisation som vi har för arbetsförmedling måste det vara möjligt att hjälpa människor till arbete inom exportindustrin. En sådan omfördelning kan startas samtidigt som neddragningen i den materiella förbrukningen beslutas.

Lagfäst sjuklön

Regeringens aviserade förslag, som också går under beteckningen *arbetsgivarperiod* i sjukförsäkringen, innebär att arbetsgivarna helt tar över ansvaret

och kostnaden för att betala ut sjuklön under de första 14 dagarna vid varje sjukdomstillfälle. Miljöpartiet de gröna har tidigare ställt sig positivt till så kallat *arbetsgivarinträde*, dvs. att arbetsgivaren betalar ut sjukförsäkringen men får ersättning för denna från försäkringskassan. Att låta arbetsgivarna helt ta över ansvaret och kostnaderna, dvs. att införa en arbetsgivarperiod, har både för- och nackdelar.

Till *fördelarna* hör att kostnadsansvaret för sjukdom orsakad av dåliga arbetsmiljöer blir tydligare och att arbetsgivarnas incitament att vidta åtgärder för att få ner sjukskrivningarna ökar. Ett ökat intresse för och uppföljning av arbetstagare som ofta är frånvarande på grund av t.ex. sociala problem eller vantrivsel på arbetsplatsen kan också, om den görs på rätt sätt, vara positiv för dessa arbetstagare. Fusket med sjukskrivningar kommer också att försvaras samtidigt som administrationen kan förenklas och betyarbetskraft på försäkringskassorna föras över till rehabilitering av långtidssjuka och arbetsskadade, m.m.

En viktig *nackdel* med förslaget är dock stor risk för en ökad utslagning genom att arbetsgivare drar sig för att anställa personer med stor sjuklighet eller sociala problem eller invandrare och flyktingar av rädsla att dra på sig ökade kostnader. Sjuklönen kan också innebära problem för arbetsgivare med ett fåtal anställda om just dessa visar sig mycket sjuka.

Dessa frågor måste lösas om arbetsgivarperioden inte skall slå negativt mot svaga grupper på arbetsmarknaden. Vidare måste någon form av premiesystem för småföretag som utjämnar riskerna ingå i förslaget.

Miljöpartiet de gröna tar slutlig ställning till förslaget om lagfäst sjuklön sedan vi tagit del av propositionen i frågan.

Vi kan inte acceptera förslaget att inte ge full kompensation i form av sänkta sjukförsäkringsavgifter i samband med införande av sjuklönen. Detta kommenteras närmare i ett kommande avsnitt.

Sankt arbetstid i stället för förlängd semester

Miljöpartiet de gröna motsätter sig förslagen om en sjätte semestervecka. Det är mycket viktigare att i stället minska den dagliga arbetstiden.

I första hand har vi motionerat om att ge alla anställda laglig rätt att, om de så önskar, övergå till arbete på halv eller trekvartstid. Detta är en viktig frihetsfråga och en del i människors valfrihet att välja en lägre konsumtionsstandard.

Flyktingar och arbetskraftsinvandring

Regeringen vill utreda möjligheterna att låta unga balter komma till Sverige och arbeta under en kortare period. Detta kan eventuellt ha vissa fördelar.

I enlighet med god svensk socialdemokratisk tradition med krav på full sysselsättning för dem som bor i landet måste det vara betydligt angelägnare att alla de flyktingar som redan finns i Sverige får möjlighet att snabbare komma ut i arbete så att de inte blir passiviserade. Här finns en stort och ökande antal människor som vill arbeta och det skall vi inte förhindra av byråkratiska skäl. Stora insatser måste då göras för att kunna utnyttja de kun-

skaper och färdigheter som flyktingarna har. Det får inte bli som i Rinkeby där man har landets bäst utbildade städare. Flyktingarna är en tillgång för vårt land.

Först när merparten av flyktingarna har fått arbete kan det bli aktuellt att ordna med arbetskraftsinvandring.

Utnyttja tomma daghem

Många daghemsavdelningar har fått stänga i brist på personal på grund av överhettningen på arbetsmarknaden. Många föräldrar som vill arbeta måste stanna hemma med barnen. Socialbidragskostnaderna ökar när de inte kan arbeta. Regeringen måste därför snabbt ta initiativ till sådana regelförändringar och överläggningar med kommunerna så att de tomma daghemmen kan upplåtas till de föräldrar som själva eller i förening vill ta hand om barnomsorgen.

Åtgärder för att dämpa efterfrågan

Regeringens förslag till åtgärder för att dämpa efterfrågan är otillräckliga, kommer för sent och drabbar i stor utsträckning dessutom fel sektor av samhällsekonomin. Den viktigaste föreslagna åtstramningen, den lagfästa sjuklönen/*arbetsgivarperioden*, ger åtstramning först 1991. Denna åtstramning drabbar dessutom företagen och den kommunala sektorn. Detta är helt fel recept mot de ekonomiska problem som regeringen själv har konstaterat.

För *exportföretagen* är det ju de snabba kostnadsstegringarna som leder till försämrad internationell konkurrenskraft som är problemet. Då skall man inte ytterligare öka företagets kostnader för arbetskraft genom att inte ge full kompensation för sjuklönekostnaderna i form av sänkta arbetsgivaravgifter. Det leder till att bytesbalansen kommer att försämrats ytterligare.

Den föreslagna arbetsgivarperioden *drabbar kommuner och landsting* hårt ekonomiskt. De brottas redan med stora ekonomiska problem som förvärras om det föreslagna kommunala inkomstskattestoppet genomförs.

Problemet i den svenska ekonomin är att *hushållens* köplust är för hög vilket leder till övrefterfrågan på varor och tjänster. Importen och överhettningen på den svenska arbetsmarknaden ökar.

Miljöpartiet de gröna har i sin finansmotion under den allmänna motions-tiden utförligt presenterat sitt *budgetalternativ*. I finansmotionen sades också att vi, om läget förvärrades såsom det nu har gjort, var diskutera ytterligare efterfrågedämpande åtgärder.

Varför minska efterfrågan?

Att minska efterfrågan inom landet har flera syften:

- att *minska inflationstrycket* och därmed kraven på lönekompensation för stigande kostnader,
- att *minska importen* för att förbättra bytesbalansen och komma tillrätta med lånefinansierad konsumtion,
- att *öka industrins utrymme* för export såväl prismässigt som kvantitativt för att bidra till en bättre bytesbalans,

- att *bidra till att sänka marknadsräntorna* och diskontot,
- att *bidra till att säkra god tillgång på lönearbete*,
- att *minska miljöbelastningen*.

Miljöpartiets åtstrammingsåtgärder för 1990

- Tidigarelägg den planerade koldioxidskatten till den 1 maj 1990 och inför en skatt på uran från samma tidpunkt.
- Fördubbla reklamskatten från samma datum.
- Höj skatten på alkohol och tobak betydligt mer än regeringen föreslår. Skatterna på sprit och på tobak bör höjas med 40 % och på vin och malt med 20 %.
- Sänk ersättningen i sjuk- och föräldraförsäkringen till 70 % för den del av inkomsten som ligger över 4.5 basbelopp.
- Låt flyget betala samma miljö- och energiskatter som vägtrafiken.
- Sätt i gång kampanjer i hela landet för att minska den materiella förbrukningen.
- Sänk hastigheterna på våra vägar för att minska åtgången på drivmedel.
- Slopa mervärdeskatten för inhemska förnybara energislag.
- Slopa mervärdeskatten på persontransporter.
- Inför skärpta kontokortskreditrestriktioner genom att höja det månatliga inbetalningskravet till 80 % av under månaden uttagen kredit.

Totalt bör detta ge en extra dämpning av efterfrågan på ca 12 miljarder kronor.

Miljöpartiets åtstrammingsåtgärder för 1991

- Senarelägg en del av marginalskattesänkningarna, främst för högre inkomster. Inriktningen bör vara att härigenom eliminera den extra påspädning av efterfrågan med 2 % som annars kan bli resultatet av skattereformen.
- Ge skatteskalen en bättre låginkomstprofil så att de **lägst** avlönade inte drabbas.
- Ta bort moms på **svensk basmat** och finansiera detta med höjd moms på andra varor med viss överfinansiering.
- Öka egenavgiften och minska statsbidragen till arbetslöshetsförsäkringen.
- Inflationsskydda punktskatter och miljöskatter på energi.

Ekonomisk tillväxt?

Regeringen anger "god" ekonomisk tillväxt som ett mål för den ekonomiska politiken. Med god avses i detta sammanhang alltid hög och ökande ekonomisk tillväxt mätt i BNP.

Miljöpartiet de gröna anser att diskussionen kring ekonomisk tillväxt måste utvecklas och preciseras för att bli meningsfull.

Ekonomisk tillväxt kan aldrig vara ett mål i sig. Vissa sorters tillväxt är klart skadlig och därför inte **önskvärd**. Det gäller t.ex. tillväxt som leder till

miljöförstöring, ökat uttag av knappa råvaruresurser eller ökad rovdrift på människor.

Det finns andra slag av tillväxt som kan vara positiv, t.ex. en ökad produktivitet på grund av bättre arbetsorganisation och ny miljövänlig teknik, bättre utnyttjande av råvaror och material eller ökade insatser inom vård och omsorg.

Det är med andra ord *tillväxtens innehåll* och inte tillväxten i sig som är väsentlig. I propositionen anförs som förslag på tillväxtbefrämjande åtgärder bl a en infrastrukturfond för järnvägar och kollektivtrafik och åtgärder för att stödja utvecklingen av mindre och medelstora företag. Förslaget om infrastrukturfonden är i och för sig bra men helt otillräckligt med hänsyn till de stora behov som finns på trafikområdet. Miljöpartiet de gröna vill att det under den närmaste tioårsperioden satsas 65 miljarder kronor på utbyggnad av järnvägsnätet och därutöver ytterligare medel för utbyggnad av miljövänlig kollektivtrafik i de större städerna. Det måste också ske en kraftig satsning på ny miljövänlig energiteknik och på energihushållning samt på miljövänlig teknik i industriproduktion och för avfallshantering och återvinning. Dessa satsningar skall enligt miljöpartiet de gröna delvis finansieras genom råvaruskatter och miljöskenergi, på andra råvaror och på utsläpp i miljön.

Också andra finansieringsformer, t.ex. markavgifter, lånefinansiering och avgiftsfinansiering kan användas. Höjda skatter på råvaror och utsläpp sig att missgynna energislösande och miljöfarlig produktion och göra de miljövänliga alternativen mer lönsamma, vilket också ökar möjligheterna att finansiera dem.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

1. att riksdagen godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken med grön åtstramning som angetts i motionen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att förbättra och förstärka spelreglerna på arbetsmarknaden,
3. att riksdagen, endast under förutsättning att i motionen angivna villkor uppfyllts, godkänner att lag om pris- och hyresstopp får tillämpas under en tid av nio månader räknat från den 8 februari 1990,
4. att riksdagen, om i motionen angivna villkor ej är uppfyllda, avslår förslaget om pris- och hyresstopp,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att minska överhettningen på arbetsmarknaden,
6. att riksdagen beslutar att höja skattesatserna på spritdrycker och tobaksvaror med 40 % och på vin och öl med 20 %,
7. att riksdagen beslutar att införa en koldioxidskatt på 25 öre/kg från den 1 maj 1990,
8. att riksdagen beslutar att införa en skatt på uran motsvarande 12,3 öre/kWh av uranets energiinnehåll från den 1 maj 1990.

9. att riksdagen beslutar att fördubbla reklamskatten från den 1 maj 1990,

10. att riksdagen beslutar införa samma miljö- och energiskatter för flygtrafiken som de som gäller för vägtrafiken,

11. att riksdagen beslutar slopa mervärdeskatten för svensk basmat och att skattebortfallet kompenseras med höjd moms på övriga varor,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av åtgärder för att snabbt få ut flyktingar i arbete,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det måste sättas i gång nationella hushållnings- och ergisparkampanjer i hela landet,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att sänka hastigheterna på våra vägar för att minska drivmedelsförbrukningen,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Öresundsbron inte bör byggas,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de fyra orörda Norrlandsälvarna grundlagsskyddas,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att göra det möjligt för föräldrar att i samverkan kunna ta över tomma daghemsavdelningar,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inflationsskydda punktskatter och miljöskatter på energi,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att ge skatteskalen en tydlig låglöneprofil,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av att starta ett stort investeringsprogram på minst 65 000 milj. kr. de närmaste tio åren för att bygga ut och rusta upp järnvägsnätet,

21. att riksdagen beslutar att slopa mervärdeskatten på inhemska förnybara energislag,

22. att riksdagen beslutar slopa mervärdeskatten på persontransporter,

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det kommunala inkomstskattestoppet,

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpta restriktioner för kontokortskrediter.

Stockholm den 22 mars 1990

Inger Schörling (mp)

Carl Frick (mp)

Claes Roxbergh (mp)